I sag 63/75

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 er forelagt Domstolen af Cour d'Appel (fjerde afdeling), Paris, for i den dér verserende retssag mellem

S.A. FONDERIES ROUBAIX-WATTRELOS

og

SOCIÉTÉ NOUVELLE DES FONDERIES A. ROUX

SOCIÉTÉ DES FONDERIES J.O.T.

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 4, stk. 2, afsnit 1 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962 (EFT-specialudgave 1959-1962, s. 81; org. ref. JO 204/62 af 21. 2. 1962),

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten R. Lecourt, afdelingsformændene R. Monaco og H. Kutscher, dommerne A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen og A. J. Mackenzie Stuart,

generaladvokat: G. Reischl
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelsesdommen og de skriftlige indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i statutten for EØF's Domstol, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

Ved aftale af 29. juni 1963 overdrog det tyske firma Gontermann-Peipers, i det følgende benævnt Gopag, til det franske selskab »Les Fonderies de Roubaix-Wattrelos« (i det følgende benævnt Roubaix) eneretten for salg af støbegods af mærket Gopag i halvdelen af Nordfrankrig. I 1964 blev denne eneforhandlingsret ved en mundtlig aftale udstrakt til hele Frankrig. Til gengæld forpligtede Roubaix sig til ikke selv at fremstille sådanne produkter, som var omfattet af kontrakten, eller at arbejde direkte eller indirekte for et konkurrerende firma. Disse aftaler blev gentaget i en kontrakt af 16. marts 1966, der blev anmeldt til Kommissionen den 8. september 1966.

Dernæst overdrog Roubaix ved kontrakt af 16. oktober 1964 til Fonderies A. Roux (i det følgende benævnt Roux) eneretten for videresalg af Gopag's produkter i 24 departementer i Sydfrankrig. Denne kontrakt bestemte bl.a., at »da Fonderies de Roubaix-Wattrelos afleder deres rettigheder af en kontrakt med firma Gontermann-Peipers, er gyldigheden af nærværende kontrakt afhængig af denne«. Også Roux forpligtede sig til ikke at fremstille sådanne produkter, der var omfattet af denne kontrakt, og forpligtede sig til hverken direkte eller indirekte at arbejde for et firma, der konkurrerer med Gopag.

Da Roux i marts 1972 havde købt schweizisk støbegods, opstod der uoverensstemmelse mellem Roubaix og Roux, og Roubaix anlagde sag ved Tribunal de Commerce, Paris, mod sin medkontrahent med påstand om betaling af erstatning for kontraktbrud.

Under denne retssag gjorde det sagsøgte firma Roux gældende, at aftalen Roubaix-Gopag var i strid med artikel 85, og nedlagde påstand om, at denne aftale og følgelig ligeledes den aftale, der forpligtede sagsøgte over for Roubaix, blev kendt ugyldige. Tribunal de Commerce gav Roux medhold i denne påstand.

Denne afgørelse indankede Roubaix til Cour d'Appel, Paris, der ved dom af 5. juli 1975 ændrede afgørelsen og udtalte, at Gopag-Roubaix aftalen som følge af sin anmeldelse til Kommissionen »i henhold til Domstolens praksis« har foreløbig gyldighed, indtil Kommissionen har taget stilling til den. Hvad angår aftalen mellem Roubaix og Roux, antog Cour d'Appel, at der var tale om en aftale mellem virksomheder fra en enkelt medlemsstat, som vedrørte videresalg af varer inden for denne stat, hvorfor den, i medfør af artikel 1, stk. 2 i Kommissionens forordning nr. 67/67 af 22. 3. 1967 (EFT-specialudgave 1967, s. 9; org. ref. JO 57 af 25. 3. 1967, s. 849) faldt uden for anvendelsesområdet for samme artikels stk. 1, der samlet erklærer artikel 85, stk. 1 for uanvendelig på visse kategorier af aftaler. Cour d'Appel sluttede heraf, at afgørelsen af spørgsmålet, om denne aftale i mangel af anmeldelse var gyldig i forhold til traktatens artikel 85, måtte ske efter en fortolkning af artikel 4, stk. 2 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962 med henblik på dernæst at kunne afgøre, om aftalen »ikke vedrører indførsel eller udførsel mellem medlemsstater« i denne bestemmelses forstand.

Cour d'Appel anså det derfor for nødvendigt at bringe traktatens artikel 177 i anvendelse, hvorfor den anmodede Domstolen om en fortolkning af artikel 4, stk. 2, afsnit 1 i forordning nr. 17 og en afgørelse af, »om en aftale mellem to virksomheder i en medlemsstat, hvis formål er, at et produkt, der importeres fra en anden medlemsstat af en af parterne, skal sælges med de mindst mulige omkostninger ved udnyttelse af den andens lagerkapacitet og distributionsnet, skal betragtes som en aftale, der vedrører indførsel og derfor er omfattet af anmeldelseskravet i henhold til nævnte forordnings artikel 4, stk. 1«.

Forelæggelsesdommen er registreret på Domstolens justitskontor den 16. juli 1975.

På grundlag af den refererende dommers foreløbige rapport og efter at have hørt

generaladvokaten har Domstolen besluttet, at der ikke skal foretages bevisførelse.

Sagsøgeren i hovedsagen og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber har indgivet skriftlige indlæg.

II — Indlæg indgivet i medfør af artikel 20 i statutten for EØF's Domstol

A — Indlæg fra sagsøgeren i hovedsagen

Firma Roubaix-Wattrelos har i det væsentlige gjort gældende:

1. Selv om aftalerne med Fonderies A. Roux skulle have faktisk sammenhæng med aftalerne med det tyske firma Gontermann, har disse aftaler altid været retligt uafhængige af hinanden, og der har på intet tidspunkt været nogen retlig forbindelse mellem firma Gontermann og Fonderies A. Roux;
2. Fonderies A. Roux er kun en af Roubaix's regionalforhandlere i Frankrig, og den del af omsætningen, der skyldes aftalen med Fonderies A. Roux, angår kun en del af de produkter, der købes hos Gontermann;
3. Leverancerne til Fonderies A. Roux har altid bestået af produkter, der allerede var importeret og til rådighed i Frankrig, enten i firmaets lagre i Roubaix eller i Parisområdet;
4. Det er altså givet, at firmaets salg til Fonderies A. Roux kun delvist har haft indflydelse på dets indførsler fra Tyskland af Gontermann-produkter;
5. Det er godtgjort, at de Gontermann-produkter, som Roubaix har solgt til Fonderies A. Roux, altid er blevet afhændet til lokale forbrugere og således ikke har vedrørt udførsel;
6. Det er derfor givet, at de omstridte aftaler ikke har kunnet påvirke handelen mellem medlemsstater, og at de derfor i overensstemmelse med Kommissionens opfattelse og Domstolens praksis, særlig dom af 12. december 1967 (Brasserie de Haecht, sag 23/67, Recueil 526) og 18. marts 1970 (Brauerei Bilger Söhne, sag 43/69, Recueil 127) ikke kan kræves anmeldt.

Roubaix har derfor foreslået at svare således, at de aftaletyper, som den nationale ret henviser til ikke vedrører indførsel eller udførsel mellem medlemsstater, hvorfor de er fritaget for anmeldelse i medfør af artikel 4, stk. 2, afsnit 1 i forordning nr. 17.

B — Indlæg fra Kommissionen

Kommissionen har anført, at der må sondres mellem tre forskellige situationer for at kunne fastlægge indholdet af den nationale rets spørgsmål. Dette fremtræder nemlig forskelligt i hver af de tre situationer.

1. Den første situation foreligger i det tilfælde, hvor det antages, at en aftaletype som den her omstridte ikke er omfattet af artikel 85, stk. 1. Hvis det forholder sig således, er spørgsmålet, om denne slags aftaler skal anmeldes for eventuelt at kunne blive fritaget efter artikel 85, stk. 3, faldet bort, og den nationale rets opgave så meget des lettere.
2. Den anden situation foreligger i det tilfælde, hvor det antages, at den omhandlede aftaletype er omfattet af artikel 85, stk. 1. Er den det, må det afgøres, om disse aftaler skal anmeldes for at blive fritaget efter artikel 85, stk. 3, eller om de, selv om de ikke er anmeldt, alligevel kan fritages, fordi de falder under den i artikel 4, stk. 2 i forordning nr. 17 indeholdte undtagelse fra anmeldelseskravet.
   Hvis de nemlig skal anmeldes for at kunne fritages efter artikel 85, stk. 3, betyder dette, at den nationale ret kun kan konstatere, om de strider mod artikel 85, stk. 1, men ikke kan statuere en eventuel fritagelse efter artikel 85, stk. 3, idet denne kompetence udelukkende tilkommer Kommissionen.
3. Hvis det derimod — hvilket er den tredje situation, der må tages i betragtning — drejer sig om aftaler, der utvivlsomt er omfattet af artikel 85,

stk. 1, men som i medfør af artikel 4, stk. 2 i forordning nr. 17 ikke skal anmeldes for at kunne opnå fritagelse efter artikel 85, stk. 3, mener Kommissionen, der herved har henvist til Domstolens dom af 6. februar 1973, (sag 48/72, Haecht II, Sml. 1973, s. 77), at den nationale ret kan træffe afgørelse om, at sådanne aftaler er gyldige, idet retten må slutte, at eftersom sådanne aftaler kun adskiller sig fra de aftaler, der er omfattet af gruppefritagelsen efter forordning nr. 67/67 ved det ene forhold, at de er indgået mellem to virksomheder beliggende i en enkelt medlemsstat, ville Kommissionen, hvis den skulle tage stilling til deres gyldighed, ikke kunne nå til noget andet resultat, end at sådanne aftaler måtte være omfattet af den automatiske fritagelse efter forordning nr. 67/67 for tilsvarende aftaler, der er indgået mellem virksomheder, beliggende i forskellige medlemsstater.

Kommissionen har derfor anført, at spørgsmålet bør forstås således:

a) Er en eneforhandlingsaftale af den type, der er indgået mellem Roubaix-Wattrelos og Roux, omfattet af artikel 85, stk. 1?
b) I bekræftende fald, er en sådan aftale da omfattet af den i artikel 4, stk. 2, afsnit 1 i forordning nr. 17 indeholdte fritagelse fra anmeldelseskravet, eller kan det med andre ord antages, at denne aftale til trods for dens forbindelse med Gopag-Roubaix-Wattrelos kontrakten »ikke vedrører indførsel eller udførsel mellem medlemsstater«?

Før Kommissionen afgav forslag til besvarelse af disse to spørgsmål, anførte den indledningsvis, at selv om aftalen angår støbegods, er disse varer omfattet af EØF- og ikke EKSF-traktaten. Kommissionen har også anført, at Gontermann-Roubaix-aftalen er en aftaletype, der er omfattet af gruppefritagelsen efter forordning nr. 67/67 og således fritaget for anmeldelse, eftersom der ikke opstår noget spørgsmål om anmeldelse, når der foreligger gruppefritagelse.

Kommissionen har dernæst anført, at den omstridte aftale Roubaix-Roux er en sådan kontraktstype, som falder under artikel 85, stk. 1. Den begrænser konkurrencen og kan påvirke handelen mellem medlemsstater, eftersom den eneforhandlende virksomhed (A. Roux) er forhindret i at forsyne sig direkte fra et firma i en anden stat (Gontermann).

Aftalen kan ikke fritages for anmeldelse, idet den, skønt indgået mellem to virksomheder i en enkelt medlemsstat, vedrører indførsel mellem medlemsstater som en direkte forlængelse af en eneforhandlingsaftale om indførsel fra Forbundsrepublikken.

Formuleringen af artikel 1, stk. 2 i forordning nr. 67/67 har til følge, at den ikke er omfattet af gruppefritagelsen.

Det er Kommissionens opfattelse, at denne løsning er uundgåelig, selv om den er fuldstændig utilfredsstillende, fordi den medfører det paradoks, at Gontermann-Roubaix-aftalen er gyldig og omfattet af gruppefritagelsen, medens Roubaix-Roux-aftalen, der kun er dens forlængelse, er ugyldig.

I det mundtlige retsmøde den 2. december 1975 har sagsøgeren i hovedsagen, repræsenteret af advokat R. Faure, Paris, sagsøgte i hovedsagen, Société Nouvelle des Fonderies A. Roux, repræsenteret af advokat Bonsirven, Lyon, og Kommissionen, repræsenteret af sin befuldmægtigede J. P. Dubois, nærmere redegjort for de under skriftvekslingen fremførte anbringender.

På et spørgsmål fra Domstolen har Kommissionen oplyst, hvad den mener, en national ret skal gøre, hvis den konfronteres med en aftale, der ikke skal anmeldes og opfylder betingelserne for anvendelse af artikel 85, stk. 1. Der kan tænkes fire situationer:

1. Den nationale ret konstaterer, at aftalen ikke har nogen følelig indflydelse på konkurrencen eller på medlems-

staternes samhandel, og at artikel 85, stk. 1 derfor ikke skal finde anvendelse;

2. Den nationale ret konstaterer, at der ikke er tvivl om aftalens uforenelighed med artikel 85. Den kender aftalen ugyldig.
3. Den nationale ret konstaterer i medfør af fællesskabsforordninger med direkte virkning i medlemsstaterne, at betingelserne for en gruppefritagelse er til stede, hvorfor den konkluderer, at aftalen er gyldig. Forudsætningsvis træffer den således afgørelse om, hvilke betingelser der efter artikel 85, stk. 3 stilles for fritagelse af visse aftaler, som artikel 85, stk. 1 finder anvendelse på, og som er fritaget for anmeldelse.
4. Det er for den nationale ret usikkert, om aftalen er gyldig. Retten udsætter sagen for at indhente Kommissionens stillingtagen.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 14. januar 1976.

Præmisser

1 Ved dom af 5. juli 1975, der er indgået til Domstolens justitskontor den 16. juli 1975, har Cour d'Appel, Paris, i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt et spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 4, stk. 2, afsnit 1 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962 om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikler 85 og 86 (EFT-specialudgave 1959-1962, s. 81; org. ref. JO nr. 13 af 21. 2. 1962, s. 204);

2 dette spørgsmål drejer sig om, hvorvidt »en aftale mellem to virksomheder i en medlemsstat, hvis formål er, at et produkt, der importeres fra en anden medlemsstat af en af parterne, skal sælges med de mindst mulige omkostninger ved udnyttelse af den andens lagerkapacitet og distributionsnet, skal betragtes som en aftale, der »vedrører« indførsel og derfor er omfattet af anmeldelseskravet i henhold til nævnte forordnings artikel 4, stk. 1«.

3 Det fremgår af sagens akter, at hovedsagen, hvis parter begge er franske virksomheder, omhandler spørgsmålet, om en aftale er gyldig i forhold til traktatens artikel 85, når den ene af de nævnte virksomheder ved denne aftale for en del af det franske territorium til den anden virksomhed har overdraget distribution og salg af støbegods af tysk oprindelse, for hvilket den overdragende virksomhed i medfør af en aftale med den tyske producent selv har eneforhandlingen for hele Frankrig;

4 hovedsagen rejser altså det spørgsmål, om denne videreforhandlingsaftale, forudsat den falder ind under forbudet i artikel 85, stk. 1 og ikke er omfattet af fritagelsen for kategorier efter artikel 1 i Kommissionens forordning nr. 67/67

af 22. marts 1967 (EFT-specialudgave 1967, s. 9; org. ref. JO 57 af 25. 3. 1967, s. 849), forud skulle have været anmeldt for i medfør af artikel 85, stk. 3 at kunne fritages individuelt fra ovennævnte forbud.

5 Artikel 4, stk. 1 i forordning nr. 17 bestemmer, at aftaler af den i traktatens artikel 85, stk. 1 omhandlede art, der er kommet i stand efter den 13. marts 1962 — ikrafttrædelsestidspunkt for forordning nr. 17 — skal anmeldes til Kommissionen for at kunne blive fritaget efter artikel 85, stk. 3, hvorimod samme artikels stk. 2, afsnit 1 bestemmer, at denne anmeldelse ikke er nødvendig, hvis det drejer sig om aftaler, hvori der kun deltager virksomheder fra én medlemsstat, og de pågældende aftaler ikke vedrører indførsel eller udførsel mellem medlemsstater.

6 Denne anden betingelse må fortolkes ud fra opbygningen af artikel 4 og dennes formål, at forenkele administrationen, som bestemmelsen fremmer ved ikke at tvinge virksomhederne til at anmelde aftaler, der, omend de måtte være omfattet af artikel 85, stk. 1, som følge af deres særegenheder generelt forekommer at være mindre skadelige, når henses til denne bestemmelses formål, og derfor højst sandsynlig vil være af en sådan beskaffenhed, at de kan fritages efter stk. 3 i nævnte artikel 85;

7 når det drejer sig om aftaler mellem to virksomheder fra en enkelt medlemsstat, vil denne beskaffenhed for det meste være til stede, såfremt der er tale om aftaler om eneforhandling af varer, og den af aftalen omhandlede forhandling kun skal foregå på den medlemsstats territorium, hvor virksomhederne er hjemmehørende, selv om det drejer sig om varer, der på et tidligere trin er blevet indført fra en anden medlemsstat;

8 derfor bevirker den omstændighed, at de af sådanne aftaler omfattede produkter, tidligere er blevet indført fra en anden medlemsstat, ikke i sig selv, at disse aftaler må anses for at vedrøre indførsel i den i artikel 4, stk. 2 i forordning nr. 17 forudsatte betydning.

9 Med henblik på at give den nationale ret et så hensigtsmæssigt svar som muligt, må det afgøres, hvem det tilkommer at konstatere, om de aftaler, der således er undtaget fra anmeldeseskravet, er omfattet af artikel 85, stk. 1 og i bekræftende fald, om de skal fritages efter artikel 85, stk. 3.

10 Det tilkommer den nationale ret, der behandler en sag om gyldigheden af sådanne aftaler, med forbehold af en eventuel anvendelse af artikel 177 at tage stilling til, om disse aftaler føleligt kan påvirke handelen mellem medlemsstater;

11 hvis det er tilfældet, er den nævnte ret også kompetent til at statuere, om aftaler af den i spørgsmålet omhandlede art, til trods for manglende anmeldelse er omfattet af den i Kommissionens forordning nr. 67/67 nævnte fritagelse for kategorier i medfør af artikel 85, stk. 3.

12 Det forholder sig nemlig således, at i medfør af bestemmelsen i denne forordnings artikel 1, stk. 1 og med forbehold af forskrifterne i samme forordnings artikel 3 er aftaler, hvori der kun deltager to virksomheder fra forskellige medlemsstater, og

» a) hvorefter den ene over for den anden forpligter sig til at levere bestemte varer udelukkende til denne med henblik på videresalg i en bestemt del af fællesmarkedet, eller

b) hvorefter den ene over for den anden forpligter sig til med henblik på videresalg at købe bestemte varer udelukkende af denne, eller

c) hvorefter der mellem to virksomheder med henblik på videresalg er indgået eksklusive leverings- eller købsforpligtelser som omhandlet under litra a) og b) ovenfor«

generelt fritaget i medfør af artikel 85, stk. 3 og som sådanne derfor også fritaget fra anmeldelseskravet.

13 Der kan ikke af formålet med forordning nr. 67/67 udledes nogen begrundelse for, at aftaler, som er af samme art, men indgået mellem to i samme medlemsstat hjemmehørende virksomheder, ikke skulle være omfattet af denne generelle fritagelse;

14 de grunde, der taler for en fritagelse for kategorier, når det drejer sig om aftaler mellem to virksomheder fra forskellige medlemsstater, gør sig tværtimod også gældende, hvor det drejer sig om tilsvarende aftaler, der er indgået mellem to virksomheder i en enkelt medlemsstat.

15 Ganske vist bestemmer artikel 1, stk. 2 i forordning nr. 67/67, at »bestemmelserne i stk. 1 kan ikke anvendes på aftaler, hvori der kun deltager virksomheder fra en enkelt medlemsstat, og som vedrører videresalg af varer inden for denne medlemsstat«.

16 Denne bestemmelse kan imidlertid ikke bevirke, at aftaler mellem to virksomheder i en enkelt medlemsstat udelukkes;

17 det fremgår nemlig af fjerde betragtning i forordning nr. 67/67, at det var Kommissionens opfattelse, at »eneforhandlingsaftaler (af denne art), indgået inden for en medlemsstat, kun undtagelsesvis vil kunne påvirke handelen mellem medlemsstater, er der ikke behov for at lade dem være omfattet af denne forordning«;

18 virkningen af stk. 2 er således, at rent nationale eneforhandlingsaftaler, der ikke føleligt kan påvirke handelen mellem medlemsstater, udelukkes fra anvendelsesområdet for artikel 85, stk. 1 og følgelig også fra anvendelsesområdet for forordning nr. 67/67;

19 det er derimod ikke stk. 2's formål, at sådanne aftaler, der, selv om de er indgået mellem to virksomheder i en enkelt medlemsstat, alligevel rent undtagelsesvis kan have en følelig påvirkning på handelen mellem medlemsstater, men som i øvrigt opfylder alle betingelserne i artikel 1 i forordning nr. 67/67, skal udelukkes fra fritagelsen for kategorier.

Vedrørende sagsomkostningerne

20 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;

21 da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, som ved dom af 5. juli 1975 er forelagt den af Cour d'Appel, Paris for ret:

1. **Artikel 4, stk. 2, afsnit 1 i Rådets forordning nr. 17, skal, for så vidt den fritager aftaler, der ikke vedrører indførsel eller udførsel, for anmeldelse, fortolkes således, at den også omfatter aftaler om eneforhandling af varer, når den af aftalen omhandlede forhandling kun skal foregå på den medlemsstats territorium, hvor virksomhederne er hjemmehørende, selv om det drejer sig om varer, der på et tidligere trin er blevet indført fra en anden medlemsstat.**

2. **Artikel 1, stk. 2 i Kommissionens forordning nr. 67/67, der bevirker, at rent nationale eneforhandlingsaftaler, der ikke føleligt kan påvirke handelen mellem medlemsstater, udelukkes fra anvendelsesområdet for artikel 85, stk. 1 og følgelig også fra anvendelsesområdet for forordning nr. 67/67, har ikke til formål, at sådanne aftaler, der, selv om de er indgået mellem to virksomheder i en enkelt medlemsstat, alligevel rent undtagelsesvis kan have en følelig påvirkning på handelen mellem medlemsstater, men som i øvrigt opfylder alle betingelserne i artikel 1 i forordning nr. 67/67, skal udelukkes fra fritagelsen for kategorier.**

Lecourt Monaco Kutscher

Donner Mertens de Wilmars Sørensen Mackenzie Stuart

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 3. februar 1976.

A. Van Houtte
Justitssekretær

R. Lecourt
Præsident